

## **ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ**

### **ՀԻՆ ԵՎ ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ**

#### **ՎԱՀԵ Ս. ՍԱՐԳՍՅԱՆ**

Ուրարտուի և Ասորեստանի պայքարը Սարգուրի II-ի գահակալության տարիներին ըստ Կ. Ֆ. Լեման-Հաուպտի հետազոտությունների ..... 3

#### **ԳՈՀԱՐ Դ. ՎԱՐԴՈՒՄՅԱՆ**

Աստվածները, սրբավայրերը, քրմությունը և տաճարային համայնքները հին Հայաստանում ..... 28

### **ՆՈՐ ԵՎ ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ**

#### **ԷԼԻՋԱԲԵԹ Խ. ԹԱՋԻՐՅԱՆ**

Մի դրվագ Մոզդոկի հայության պատմությունից ..... 54

#### **ԼՈՒՍԻՆԵ Վ. ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ**

Երևան քաղաքի տեղանվանաբանության փոփոխությունների միտումները Ռուսական կայսրության ժամանակաշրջանում (1827-1918) ..... 68

#### **ԱՐՓԻՆԵ Ռ. ԲԱԲԼՈՒՄՅԱՆ**

Արևմտյան Հայաստանի հայ բնակչության ներքին տեղաշարժերին ու արտագաղթին նպաստող գործոնները (XIX դ. վերջ-XX դ. սկիզբ) ..... 81

#### **ՄԱՆՈՒՇԱԿ Վ. ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ**

Հայկական հարցը կայսերական Գերմանիայի հասարակական-քաղաքական շրջանակների գնահատմամբ (1878-1918) ..... 107

**ՀԱՍՄԻԿ Հ. ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ**

Գևորգ Սուրենյանցի գրած կանոնները Հայ Առաքելական եկեղեցու Վրաստանի և Իմերեթի թեմի համար (1895 թ.) .....	130
--------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----

**ՄԱՐԻՆԵ Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ**

Արցախի կրթական կյանքի արտացոլումը «Ղարաբաղ» թերթի էջերում (1911-1912) .....	144
-----------------------------------------------------------------------------	-----

**ՄԱՐԻԱՄ Մ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ**

Ռուսահայ համայնքի հոգևոր, կրթա-մշակութային կյանքի կազմակերպումը հետխորհրդային շրջանում ...	169
--------------------------------------------------------------------------------------------	-----

**ԿԱՐԵՆ Գ. ՄԿՐՏՉՅԱՆ**

Արդի կրթական խնդիրները Իրանի հայ համայնքում .....	189
---------------------------------------------------	-----

**ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ**

**ՄԿՐՏԻՉ Դ. ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ**

Նյութեր Դոնի Ռոստովի նարոդնիկական կազմակերպություններում հայերի մասնակցության մասին .....	213
-------------------------------------------------------------------------------------------	-----

**ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

**ՏԻԳՐԱՆ Հ. ՂԱՆԱԼԱՆՅԱՆ**

Անդրանիկ Եսայան, Տավուշ գավառը XVII դ.-XVIII դ. առաջին քառորդին (պատմաժողովրդագրական ուսումնասիրություն), Երևան, 2024, 196 էջ + քարտեզ ...	228
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----

**ԱՐՄԵՆ Հ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ**

Մարիամ Վ. Հովսեփյան, Հայաստանի Առաջին Հանրապետությունը Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում (1918-1920 թթ. ), ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, Երևան, 2024, 246 էջ .....	234
------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----

## СОДЕРЖАНИЕ

### ДРЕВНЯЯ И СРЕДНЕВЕКОВАЯ ИСТОРИЯ

#### **ВАГЕ С. САРГСЯН**

Борьба между Урарту и Ассирией в период правления  
Сардури II по исследованиям К. Ф. Леман-Хаупта ..... 3

#### **ГОАР Д. ВАРДУМЯН**

Боги, святилища, жречество и храмовые общины в  
Древней Армении ..... 28

### НОВАЯ И НОВЕЙШАЯ ИСТОРИЯ

#### **ЭЛИЗАБЕТ Х. ТАДЖИРЯН**

Эпизод из истории армян Моздока ..... 54

#### **ЛУСИНЕ В. АМИРДЖАНЫ**

Тенденция изменений торонимии города Еревана в  
период Российской империи (1827-1918) ..... 68

#### **АРПИНЕ Р. БАБЛУМЯН**

Факторы, способствовавшие внутренней миграции и  
эмиграции армянского населения Западной Армении  
(конец XIX - начало XX века) ..... 81

#### **MANUSHAK V. MARKOSYAN**

Die Öffentlichkeit und die armenische Frage im deutschen  
Kaiserreich. Ein Überblick (1878-1918) ..... 107

#### **АСМИК О. АМИРДЖАНЫ**

«Правила» Геворга Суренянца написанные для церквей  
Грузиноимеретинской епархии армянской апостольской  
церкви (1895 г.) ..... 130

## **МАРИНЕ Г. АРУТЮНЯН**

Отражение образовательной жизни Арцаха на  
страницах газеты «Карабах» (1911-1912) ..... 144

## **MARIAM M. НАКОВЯН**

L'organisation de la vie Spirituelle, Éducative et Culturelle  
de la Communauté Arménienne de Russie À L'époque  
Post-Soviétique ..... 169

## **КАРЕН Г. МКРТЧЯН**

Актуальные образовательные проблемы в армянском  
сообществе Ирана ..... 189

## **ПУБЛИКАЦИЯ**

## **МКРТИЧ Д. ДАНИЕЛЯН**

О участии армян в народнических организациях  
Донского Ростова ..... 213

## **РЕЦЕНЗИИ**

## **ТИГРАН Г. ГАНАЛАНЯН**

Андраник Есаян, Тавушская гавария в XVII веке –  
первой четверти XVIII века (историко-демографическое  
исследование), Ереван, 2024, 196 с. + карта ..... 228

## **АРМЕН О. КАРАПЕТЯН**

Мариам В. Овсепян, Первая Республика Армения на  
страницах константинопольской газеты «Чакатамарт»  
(1918-1920), Институт истории НАН РА, Ереван, 2024,  
246 с ..... 234

## CONTENT

### HISTORY OF THE ANCIENT AND MIDDLE AGES

#### **VAHE S. SARGSYAN**

The struggle between Urartu and Assyria during the reign of Sarduri II according to the research of K. F. Lehmann-Haupt ..... 3

#### **GOHAR D. VARDUMYAN**

Deities, Sanctuaries, Priesthood, and Temple Communities in Ancient Armenia ..... 28

### MODERN AND CONTEMPORARY HISTORY

#### **ELIZABETH KH. TAJIRYAN**

An episode from the history of the Armenians of Mozdok .. 54

#### **LUSINE V. AMIRJANYAN**

Trends in Changes in the Toponymy of Yerevan City during the Period of the Russian Empire (1827-1918) .. 68

#### **ARPINE R. BABLUMYAN**

Factors Influencing Migration and Emigration of the Armenian Population in Western Armenia (Late 19th - Early 20th Century) ..... 81

#### **MANUSHAK V. MARKOSYAN**

The Armenian Question in the Assessment of Imperial Germany's Socio-Political Circles (1878-1918) ..... 107

#### **HASMIK H. AMIRJANYAN**

The "Rules" of Gevorg Surenyants written for the Churches of the Georgian-Imeretian diocese of the Armenian Apostolic church (1895)..... 130

**MARINE G. HARUTYUNYAN**

The Reflection of the Educational Life of Artsakh on the Pages of the Newspaper “Karabakh” (1911-1912)..... 144

**MARIAM M. HAKOBYAN**

Organization of the Spiritual, Educational, and Cultural Life of the Armenian Community in Russia in the Post-Soviet Period..... 169

**KAREN G. MKRTCHYAN**

Current Educational Issues in the Armenian Community of Iran ..... 189

**PUBLICATION**

**MKRTICH D. DANIELYAN**

On the Participation of Armenians in the Narodnik Organizations of Don Rost ..... 213

**REVIEWS**

**TIGRAN H. GHANALANYAN**

Andranik Yesayan, The Province of Tavush in the 17th Century – First Quarter of the 18th Century (A Historical-Demographic Study), Yerevan, 2024, 196 p. + map. .... 228

**ARMEN H. KARAPETYAN**

Mariam V. Hovsepyan, The First Republic of Armenia in the Pages of the Constantinople Newspaper “Chakatamart” (1918-1920), NAS RA, IH Y., 2024, 246 p ..... 234

..